

4.5.2. Výchova k občanství

Charakteristika vzdělávacího oboru Výchova k občanství v základním vzdělávání vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí přináležetosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je budována současná demokratická Evropa, včetně kolektivní obrany. Důležitou součástí vzdělávání v dané vzdělávací oblasti je prevence rasistických, xenofobních a extremistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv, k rovnosti mužů a žen a výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot. Tato vzdělávací oblast přispívá také k rozvoji finanční gramotnosti a k osvojení pravidel chování při běžných i rizikových situacích a při mimořádných událostech. Ve vzdělávacím oboru Výchova k občanství se u žáků formují dovednosti a postoje důležité pro aktivní využívání poznatků o společnosti a mezilidských vztazích v občanském životě. Žáci se učí rozpoznávat a formulovat společenské problémy v minulosti i současnosti, zjišťovat a zpracovávat informace nutné pro jejich řešení, nacházet řešení a vyvozovat závěry, reflektovat je a aplikovat v reálných životních situacích. Ve svém vzdělávacím obsahu navazuje přímo na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Vzdělávací obor Výchova k občanství se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů, včetně činností armády, a ukazuje možné způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

V rámci předmětu jsou hojně využívány různé formy a metody vyučování (diskuse, projekty, skupinová práce, apod.). Žáci v závislosti na probíraném tématu chodí na odborné exkurze a do školy jsou zváni odborníci v dané problematice. Prostřednictvím referátu, seminární práce, skupinových prezentací a plněním dílčích úkolů v jednotlivých hodinách rozvíjejí své odborné znalosti, komunikační dovednosti (připravený i nepřipravený mluvený projev), kultivované hovorové vyjadřování s vhodným užitím odborných výrazů, logicky strukturovaný písemný projev se všemi potřebnými formálními náležitostmi, vnímání problémů v širších společenskovedních souvislostech a jejich konkrétním vlivu na život jedince a upevňují své učební návyky potřebné k následujícímu stupni studia, jakými jsou například samostudium či práce s odbornou literaturou.

Předmět výchova k občanství je na naší škole na 2.stupni vyučován v každém ročníku v časové dotaci 1h týdně.

Vztah Výchovy k občanství k ostatním vzdělávacím oborům

Výchova k občanství navazuje na znalosti, dovednosti a postoje získané žáky v předchozím studiu hlavně v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (vzdělávací obor Vlastivěda). Mezipředmětové vztahy jsou nejintenzivnější v následujících předmětech:

- **Globální výchova**

Některé výstupy z okruhů Člověk ve společnosti a Mezinárodní vztahy a globální svět jsou **prohlubovány a intenzivněji probírány** v rámci vzdělávacího oboru Globální výchova. Konkrétně jde o tyto výstupy:

- **Člověk a společnost**

žák

- uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem
- objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
- rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti
- posoudí a na příkladech objasní výhody spolupráce lidí při uskutečňování konkrétních cílů

- **Mezinárodní vztahy a globální svět**

žák

- uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory
- uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva
- objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu

- **Informatika**

Jeden výstup z okruhu Člověk ve společnosti je prohlubován i v rámci vzdělávacího oboru Informatika v 9. ročníku

Jedná se o výstup:

žák

- kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí

- **Dějepis**

V rámci výuky dějepisu získají žáci poznatky o historických souvislostech a vývoji lidské společnosti a vztahů člověka k okolnímu světu

- **Zeměpis**

Témata Výchovy k občanství úzce souvisí s tématy společenskovední části vyučovacího oboru Zeměpis

- **Matematika**

V rámci výuky matematiky získají žáci dovednosti využívat matematické nástroje pro řešení finančních úloh

- **Přírodopis**

Témata globálních ekologických problémů a vztahu člověka přírodě úzce souvisí s ekologií, která je vyučována v rámci předmětu přírodopis.

Vztah Výchovy k občanství k průřezovým tématům:

Výchova k občanství výrazněji obsahuje prvky těchto průřezových témat:

1. Osobnostní a sociální výchova

- Člověk jako osobnost
- Rozvoj schopnosti poznávání
- Sebepoznání a sebepojetí
- Seberegulace a sebeorganizace
- Psychohygiena
- Poznávání lidí
- Volba povolání
- Práva a povinnosti občanů
- Mezilidské vztahy
- Komunikace
- Hodnoty, postoje, praktická etika

2. Výchova demokratického občana

- Občanská společnost a škola
- Občan, občanská společnost a stát, Ústava, Listina základních práv a svobod, deklarace práv dítěte, Charta 77, nedemokratické státy; GV - lidská práva, práva dětí
- Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování
- Volby, politické strany
- Národnostní menšiny, tolerance, xenofobie

3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímají
- Jsme Evropané
- Evropská integrace, EU
- Evropské umění a kultura
- Mezinárodní spolupráce a globalizace

4. Multikulturní výchova

- Kulturní diference
- Lidské vztahy
- Etnický původ
- Podpora multikulturality
- Princip sociálního smíru a solidarity

5. Environmentální výchova

- Problémy ŽP, ekologický způsob života
- Základní podmínky života

6. Mediální výchova

- Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (zpravodajství a reklama)
- Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality (zpravodajství, reklama, zábava)
- Fungování a vliv médií ve společnosti
- Demokracie a svoboda slova
- Vliv médií na životní styl, kulturu a hodnoty, veřejné mínění (volební kampaně apod.)

Vztah Výchovy k občanství k průřezovým tématům je podrobně (učivo v ročnících) rozepsán v tabulce Průřezová témata.

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV.